

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

Cluj-Napoca

Facultatea de Istorie și Filozofie

**FILOZOFIE ȘI MASCULINITATE
ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ
MIRCEA ELIADE ȘI GENERAȚIA VIRILITĂȚII
(1926 - 1928)**

- rezumat -

Coordonator:

Prof. univ. dr. Rodica Marta PETREU-VARTIC

Drd. LUMEI (căs. PECICAN)

AMALIA DIANA

2011

CUPRINS

INTRODUCERE (p. 5)

1. Opțiuni investigative (p. 7)
2. Epoca și tendințele ei (p. 11)
3. Trăsături masculine ale vieții interbelice (p. 18)
4. Masculinitate în România filosofică (p. 21)
5. România interbelică, un câmp filosofic (p. 24)

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul unu: **PORTRETUL UNEI GENERAȚII. INTUIȚIE, PREMONIȚIE IMITAȚIE ȘI AMORALISM ÎN *ITINERARIU SPIRITUAL*** (p. 29)

1. Context și geneză (p. 29)
2. Linii de orientare; un pronostic radiografic (p. 48)
3. Critica diletantismului: simpatie, distanțare, ironie, neseriozitate (p. 58)
4. „Către un nou diletantism” sau viziunii, autorii de sinteze și... intuiția (p. 65)
5. ... și filosofii istoriei (p. 69)
6. Între catedră și laborator (p. 75)

7. Experiențele (p. 83)
8. Cultura (p. 89)
9. Insuficiența literaturii sau arta e sinteza ce depășește literatura (p. 91)
10. Teosofie? (p. 94)
11. Misticismul (p. 97)
12. „Între Luther și Ignațiu de Loyola”: antropozofia (p. 103)
13. Ortodoxia (p. 106)
14. Impulsuri păgâne și impulsuri creștine: Între Cristos, Dionisos și Apollo (p. 111)
15. Ortodoxie și protestantism. O discuție juvenilă (p. 113)
16. Final (p. 120)
17. Evaluare retrospectivă (p. 124)

Capitolul doi: VIRILITATEA LA MIRCEA ELIADE (p. 126)

1. Apologia virilității: un poem filosofic (p. 126)
2. Partea I: *Litanii pentru fecioară* (p. 136)
3. Partea a II-a: *Glorii pentru mascul* (p. 137)
4. Partea a III-a: *Suișuri nostalgice*: virilitate, voință, personalitate (p. 141)
5. Partea a IV-a: *Cânt pentru setea totului*: totalitate și sinteză (p. 144)
6. Partea a V-a: *Precizări pentru domni și doamne* (p. 147)
 - [1.] *Don Juan a fost un mascul ratat.* (p. 148)
 - [2.] *Noua virilitate, adaptată noii umanități – izvorăște din viața spirituală. Se ajunge la masculul pur prin ascuțirea lăuntrică, prin experiențe, prin intensitate* (p. 149)
 - [3.] *Criza primei etape în evoluția masculină: trecerea de la dubioasa spiritualitate la austeră și disciplinată muncă a duhului. [...] Singura mântuire: ascetismul spiritual* (p. 150)
 - [4.] *Feminizarea societății e o puternică ispită în fața evoluției. [...] Feminitatea e sedusă de surogatele vieții interioare: idealism mediocru, nefecund, împrumutat* (p. 152)
7. Partea a VI-a: *Tragicul masculin* (p. 154)
8. Partea a VII-a: *Renunțarea sau despre ascetism* (p. 158)

9. Figuri virile și masculi efeminați în antologarea tânărului Eliade (p. 161)
10. Virilitatea în oglindă: *Scrisori către un provincial* (p. 168)

Capitolul trei: TÂNĂRUL ELIADE ȘI ANALIZA DE GEN (p. 177)

1. Filosofia și genul social-cultural. Teorii ale masculinității (p. 177)
2. Prima exegeză din perspectiva de gen: Ioan Petru Culianu (1982) (p. 179)

CONCLUZII (p. 181)

PARTEA A II-A

IV. Mic dicționar de termeni filosofici din creația de tinerețe a lui Mircea Eliade (1926 - 1928) (p. 189)

V. Tabele cronologice (p. 205)

1. Mircea Eliade, Nae Ionescu și evenimentele politice românești semnificative. Cronologie (1922 - 1928) (p. 206)
2. Cronologia scrierii *Itinerariului spiritual* (iunie 1926 – noiembrie 1928) (p. 223)
3. Cronologia scrierii *Apologia virilității* (decembrie 1926 – octombrie 1928) (p. 228)

BIBLIOGRAFIE (p.)

CUVINTE CHEIE: Mircea Eliade, Nae Ionescu, Nicolae Iorga, masculinitate, virilitate, filozofie, interbelic, România, legionari, gen,

REZUMAT:

Obiective, Metodologia folosită: Prezenta teză doctorală își propune să abordeze chestiunea (și relevanța) intersecției teoretice dintre filozofie și masculinitate în mișcarea de idei din România perioadei interbelice, particularizând prin studierea cazului – emblematic – al tânărului publicist Mircea Eliade pentru perioada dintre noiembrie 1926 și noiembrie 1928, până la plecarea lui la studii în India. Perioada respectivă a fost, în creația lui Mircea Eliade, una în mod particular spectaculoasă, plasându-l sub reflectoarele societății, atrăgând atenția asupra surprinzătoarei lui evoluții și consacându-l ca lider al tinerei generații. Totodată, acea etapă are o importanță deosebită, întrucât îi prilejuiește tânărului publicist, eseist și prozator trasarea unor linii de forță sub raportul concepției culturale și civice cu pretenții de valabilitate nu doar pentru sine, ca individ creator, ci și pentru congenerii săi, cu care se simțea solidar. Surprinzând, formulând și transmițând mai departe unele dintre ideile care s-au dovedit de mare impact pe moment și în deceniul și jumătate care a urmat, lăsând urme până astăzi în mentalitățile și comportamentele culturale și politice românești, Mircea Eliade din acei ani a devenit o figură emblematică și rezonantă.

Studierea evoluțiilor lui în perioada dinaintea plecării în India se dovedește și din acest motiv o prioritate și este de natură să clarifice destule nebuloase legate de el însuși, de societatea și cultura românească și de anumite dominante de gândire pe care, cu îndrăzneală și promptitudine, le-a știut teoretiza. În momentul în care scria *Itinerariul spiritual* și *Apologia virilității*, deși numai student în Litere la Universitatea din București, Mircea Eliade etala spectacolul unei afirmări impetuoase ca filosof și erudit, dar și în calitate de critic de direcție al dezvoltării culturale a României aceluși moment istoric, comentând aplicat, cu aplomb polemic și în chip original moștenirea, actualitatea și viitorul cultural al României și chiar al Europei.

Lucrarea de față nu are un caracter monografic și exhaustiv. Ea focalizează în principal asupra principalelor două texte eliadești care au marcat intrarea în conștiința publicului a acestui

complex filosof al culturii și ideolog cultural, *Itinerariu spiritual* (toamna 1927) și *Apologia virilității* (toamna 1928). Efortul principal este acela de a descifra temele și motivele structurante ale discursului, precum și tehnicile discursive legate de acestea, acordându-se o atenție privilegiată componentei de gen social și cultural (*gender*) evidențiate de ele. Sunt semne că înțelegerea masculinității într-un sens discriminatoriu în raport cu feminitatea, ca și definirea restrictivă și orientată într-un anumit fel a virilității – concepută ca atribut al condiției masculine – joacă în textele respective ale lui Mircea Eliade un rol semnificativ pentru direcția ideologică adoptată de Eliade chiar în acei ani.

O posibilitate de a interpreta sarcina care revine în dreptul titlului menționat este aceea de a investiga raporturile dintre filosofie și masculinitate în perioada de timp amintită, cu o focalizare dublu direcționată: care sunt ideile de origine, relevanță filosofică de care se prevalează masculinitatea (definită ca virilitate, eroism, ascetism martiric sau oricum altcumva) în autodefinirea sa și în manifestările sale teoretice și practice (individuale și publice) în România epocii, respectiv ce trăsături masculine (indiferent cum le-am defini) pot fi identificate în filosofia sistematică sau nesistematică dintre 1918 și 1944 în perimetrul românesc.

De astă dată, opțiunea cercetătorului se cuvine să meargă în direcția unei identificări de teme și motive, cu o repertoriare și o discutare critică a acestora, în direcția relevării surselor lor intelectuale, a gesticulației care le însoțește, a impactului public avut și a succesiunii lor. Întreprinderea este temerară, dificilă și presupune demersuri cărturărești plurale. În primul rând, periegeza textuală, izolarea nucleelor ideatice de interes și compararea lor; apoi abordarea comparatistă și genealogică, în sensul observării paternității, influențelor și, firește, al evidențierii aporturilor originale. Adâncirea căutărilor în direcția surprinderii contextului individual, social-politic și cultural al afirmării acestor idei înseamnă pași înspre o reconstituire mai degrabă istorică, dar, în orice caz, multietajată, cu stațiuni atât pe palierul social-politic, cât și pe acela al evoluțiilor culturale, coborând până la faptul particular de viață și la raportarea individuală, biografică. Evaluarea, oricât de paușală, a impactului avut în epocă înseamnă măsurarea acestui impact atât cantitativ – prin studierea numărului edițiilor, a locului și datei aparițiilor, eventual și prin estimarea numerică a tirajelor, acolo unde este posibil -, cât și calitativ (prin înregistrarea cât mai multor, eventual a tuturor reacțiilor critice relative la ideile respective, din orice direcție ar surveni acestea – reacții intelectuale, reacții politice, notații intime ș. a.). În fine, cum cel mai adeseori ideile nu mor, ci cunosc suișuri și coborâșuri, ocultări

parțiale și/ sau temporare, dincolo de identificarea surselor ideologice din care provin, se cuvine stabilită și succesiunea lor, căutându-se să se jaloneze, oricât de succint și de general, destinul lor postbelic și chiar postcomunist. Această sarcină se dovedește și ea, în sine, un atelier de sine stătător, capabil să confiște un cercetător sau un grup de investitori pentru o bună perioadă de timp. Exact din acest motiv, abordarea despre care am pomenit aici – sincronică – nu a stat în atenția mea, chiar dacă, din motive de precizare și clarificare a pozițiilor de pe care demarează demersul de față, am socotit util să trec în revistă caracteristicile unei sarcini de acest fel.

Am pornit, metodologic vorbind, de la constatarea că abordările de gen în domeniul disciplinelor socio-umane și-au făcut loc și la noi, oferind o paradigmă nouă în interpretarea fenomenului social. Totodată, am constatat că, sub raportul lecturii faptelor social-politice și culturale, studiile gender înseamnă în România aproape exclusiv – dacă nu chiar în totalitate – studii feministe. Problematika masculinității rămâne, deocamdată, aproape netematizată (cu rare excepții), deși, într-o țară cu trecut patriarhalist, masculinitatea rămâne până în prezentul imediat protagonista scenei publice, în diverse manifestări. Necesitatea de a o înțelege corect, de a o supune examinării critice, vine nu doar din dorința de a testa capacitatea teoriilor de gen și, în speță, masculiniste de a produce o adâncire și o diversificare a cunoașterii științifice, ci și din speranța că acest tip specific de abordare poate produce efecte benefice în înțelegerea filosofiei. Fiindcă, dacă există anumite trăsături ale masculinității care influențează – conștient sau inconștient, instinctiv, asumat ori prin emulație culturală – opțiunile pentru o anumită orientare filosofică, pentru un set de idei (eventual o ideologie, conceptul fiind aici luat în înțelesul său cel mai larg) ori/ și atitudini, atunci se va putea estima ceva mai corect aportul original în sensul determinării apartenenței sale la zona previzibilului, a arondării la condiționările de gen, dincolo de eventualele sale deghizări culturale (influențe occidentale, orientale etc.). La drept vorbind însă, nu orice examinare critică se reduce la evaluare. Uneori, topometria – „măsurarea” peisajului – și „geografia” (în înțelesul ei de descriere a unui teritoriu circumscris) sunt cel puțin la fel de utile și pot constitui obiective în sine.

Venind din cealaltă direcție presupusă de titlu, investigația filosofiei interbelice românești în formula propusă aici se justifică prin aceea că, prin excelență, aceasta a fost masculină în sensul producerii ei de către persoane aparținând sexului și genului socio-cultural masculin. Totodată, privirea acestei colecții de biografii și, respectiv, bibliografii prin fanta masculinității permite insolitarea obiectului, abordarea lui altminteri decât în tradiția istorico-filosofică de până

astăzi care privilegia analiza pe curente, personalități individuale, opere. Modelul de abordare la care m-am oprit pornește de la o serie de considerații introductive, cu un caracter mai general, pentru a ajunge ulterior la câteva eșantioane semnificative. Perspectiva sintetică și cea analitică se întâlnesc astfel, încercând să circumscrie și să aprofundeze – prin tehnica sondajului – acest teritoriu încă neexplorat din perspectiva pe care mă situez.

Selectarea corpusului de texte reprezentativ pentru tema asumată în creația de tinerețe a lui Mircea Eliade – în principal: foiletonul în 12 episoade *Itinerariu spiritual* (1927) și poemul filosofic *Apologia virilității* (1928), împreună cu alte texte din aceeași constelație temporală și de idei - analiza textelor, în sine și comparată, reconstituirea (în măsura posibilităților) a izvoarelor livrești, ideatice care precedă aceste argumentări, relaționarea între cele două texte, dar și a acestora cu altele din aceeași epocă de creație eliadescă, punerea lor în raporturi cu reflecția ulterioară, de maturitate și senectute a autorului au reprezentat, metodologic vorbind, opțiunea demersului de față.

Introducerea a delimitat cadrele cronologice și tematice ale temei, și a aproximat scena istorică pe care au avut loc desfășurările de idei referitoare la masculinitate în câmpul mișcării de idei românești a momentului, prezentând într-o privire de ansamblu câteva elemente constitutive ale dosarului masculinității.

Investigația propriu-zisă a fost împărțită în două părți distincte. Prima a reprezentat un demers hermeneutic conceput în termenii evocați mai sus (analiză, genealogia ideilor, abordarea comparatistă), în timp ce a doua a reunit câteva instrumente de lucru forjate pe parcursul explorării, ca auxiliare prețioase în elucidarea mai exactă a temei.

În **capitolul 1** analiza *Itinerariului spiritual* îmbrățișează toate cele douăsprezece episoade ale serialului, pornind de la tentativa de a lămuri mai clar etapele scrierii, preistoria acesteia (unde sunt anunțate temele și motivele înainte de a intra în *Itinerariu*). În ce privește ciclul de articole *Itinerariu spiritual*, el a putut fi decriptat nu doar ca manifest al tinerei generații, ci și ca instrument al acreditării unei anumite imagini despre bărbatul ilustrativ – căci femeia nu intră în discuție - pentru această generație în plină formare. Trăsăturile cele mai importante ale acestuia se dovedeau a fi spiritul iscoditor, interogativ – manifestare socotită reacție a crizei spirituale a momentului -, obsesia sintezei spirituale care să depășească pragmatismul, utilitarismul și pozitivismul și să înglobeze raționalitatea într-un orizont mai larg,

care să includă preocupările mistice și dorința de cunoaștere prin toate mijloacele la îndemână. Performanța în materie de erudiție și cunoaștere trebuia, conform viziunii autorului, orientată către includerea într-un orizont de credință religios ortodox. Viziunea referitoare la ortodoxie, prezentă în pagini din romanul *Gaudeamus* și mai ales în eseul *Theós eghénou* reprezenta o interpretare personală, neconformă cu dogma și chiar întrucâtva eretică a ceea ce se socotea a fi credința creștină răsăriteană.

Capitolul 2 duce demersul mai departe, în aceeași notă, analiza de text – luând seama și la subtext și context -, aplicând-o, de astă dată, celor șapte părți ale *Apologiei virilității*. Poem de inspirație nietzscheană, cu părți lirice și părți explicative, textul a rămas vreme de mai multe decenii uitat în revista *Gândirea*, unde apăruse, și nu s-a bucurat până astăzi de o discuție critică și de istoria ideilor demnă de interes. Scriere cel puțin la fel de importantă și având, la rândul ei, semnificație de manifest a fost *Apologia virilității* (1928). Este un poem al voinței de putere afirmate cu mijloacele unei masculinități deviate de la instinctul sexual și de reproducere către construirea ascetică de sine, în vederea dezvoltării personalității creatoare, a transformării eroice în supraom și a manifestării într-un orizont al sacrului, prin solitudine, tăcere și continuu efort cognitiv.

Capitolul 3 încearcă să încadreze preocuparea pentru masculinismul lui Eliade în problematica studiilor de gen (*gender studies*), stăruind asupra singurei analize de acest fel care precedă demersul de față: cea a lui Ioan Petru Culianu din monografia lui despre Eliade elaborată în 1982, dar rămasă inedită până după moartea autorului. Perspectiva lui Culianu este inspirată mai ales de încercarea lui de a pune în cheie comparatistă biografia lui Eliade și dezvoltarea interbelică a țării, și de a interpreta în cheie psihanalitic-jungiană această comparație.

În fine, **Concluziile** fructifică rezultatele obținute pe parcursul întregului demers, rolul lui Mircea Eliade la conturarea vieții intelectuale, a peisajului filosofic, a masculinismului necesitând o repunere în discuție.

S-a constatat preeminența anumitor scrieri în ansamblul unei prestații literar-culturale efervescente. În jurul acestora, celelalte articole și chiar paginile de proză – nuvele ori capitole din cele două romane ale clipei – se ordonează magnetic, efect al ideilor-forță și al atitudinilor importante ale tânărului Eliade. În funcție de amploarea, complexitatea și importanța lor, cele trei texte fundamentale din anii 1927 – 1928 rămân foiletonul *Itinerariu spiritual* (douăsprezece

episoade), *Apologia virilității* (poem în șapte părți) și *Theós eghénou* (centrat pe ideea forță a omului eroic care prin metanoia ajunge zeu).

Reluând unele teme în noi dezvoltări – problematica „patimii” (a pasiunii intense, adică), cea a voinței de autoedificare, a evoluției spirituale către ascetism și credință, a virilității înțelese ca putere de întreprindere a saltului de la valorile masculine joase la cele înalte, a ortodoxiei ca metanoia ce transportă către supraom -, cele trei scrieri sunt legate între ele într-un sistem de vase comunicante și assemblează o doctrină masculinistă, spiritualistă, de o ortodoxie declarată, dar relativ neconformă în raport cu dogma răsăriteană.

Partea a doua a lucrării include, așa cum am enunțat, mai multe instrumente de lucru menite să întregescă o mai bună cunoaștere a contribuției literare și filosofice a lui Mircea Eliade între 1926 și 1928, intenționând să încurajeze aprofundarea acestor chestiuni prin cercetări ulterioare. Astfel, prima piesă este un dicționar de termeni eliadieni, de fapt o prezentare de concepte ale căror explicări includ în exclusivitate citate din textele de epocă ale lui Eliade. Urmează apoi un tabel cronologic referitor la prestația publicistică a autorului, proiectat pe fundalul evenimentelor politice și sociale dintre 1922 – 1928 (intervalul 1922 – 1926 fiind necesar a fi urmărit ca preambul al performanțelor de mai pe urmă ale tânărului elev și student). Succedă apoi alte două tabele, orientate exclusiv în direcția lămuririi etapelor de creație ale *Itinerariului spiritual* și, respectiv, *Apologiei virilității*. Cele două ultime cronologii au un rost istorico-literar și marchează un stadiu al cercetării, reprezentând, practic, lămurirea modului de a proceda al tânărului artist și gânditor care, în paralel cu publicistica tipărită, elabora și texte mai ambițioase, cu bătaie mai lungă, socotite ca atare de el însuși.

Rezultă, din toate acestea, că Mircea Eliade era, la douăzeci – douăzeci și unu de ani – posesorul unei viziuni asupra lumii și vieții coerente, un doctrinar în ansamblul gândirii căruia conceptul de masculinitate („virilitate”, cum îi spune el printr-un decalc din italiana lui Papini, umplând termenul de conținuturi noi) este unul central, întemeiat pe voință, putere, ascetism, aspirație spirituală și credință ortodoxă. Suprema izbândă este ca persoana ce profesează o viziune și o atitudine de felul celei teoretizate - și încercate – de Eliade, pe care el o socotește o conduită eroică, să acceadă prin salt la o nouă condiție, compatibilă cu cea sacră, divină.

O altă încheiere notabilă este aceea a decelării trăsăturilor masculinității virile – în concepția spiritualizată a lui Eliade -, voința înțeleasă ca voință de putere asupra sinelui și a

alterității, asprimea și duritatea ca semne ale masculinității depline și necruțătoare, intransigente față de slăbiciuni și efeminare, refutarea feminității cu toate atributele ei și concentrarea asupra creativității solitare, potențate de asceză.

Încercându-se interpretarea genetică, textuală, subtextuală și contextuală a textelor mai importante – în principal foiletonul *Itinerariu spiritual* și, respectiv, *Apologia virilității* -, s-a putut realiza și un demers de istoria ideilor, stabilindu-se similitudini, confluente și potriviri, detectându-se etape distincte în conturarea unor idei recurente din publicistica eliadiană și descoperindu-li-se unele dintre izvoarele de inspirație sau partenerii culturali de dialog. Din acest punct de vedere, lucrarea de față nu este una de relevanță numai pentru câmpul de interes al studiilor de gen social și cultural, mai exact al studiilor de masculinitate, ci și pentru istoria ideilor filosofice și culturale românești. Chiar dacă rămân încă destule aspecte, raporturi și detalii insuficient elucidate, se deschide o cale pentru continuarea studiilor comparatiste asupra scrierilor lui Mircea Eliade din perioada dată.

Totodată, înregistrând ecourile din ambianța culturală a României interbelice a acestor publicistici, notabile atât prin reacțiile de adeziune, cât și prin polemicile stârnite, pare probabil că publicistica lui Eliade avută aici în vedere a avut un impact consistent și de durată asupra congenerilor autorului. Cu voie sau fără voie, teme majore ale gândirii lui, ca și nota în care le pune în pagină, se regăsesc imediat sau ulterior și la alți congeneri (Emil Cioran, Constantin Noica), la unii activiști politici (Corneliu Zelea-Codreanu, Ioan Moța) și, în mod cu totul neașteptat, chiar și la unii intelectuali influenți, mai vârstnici, care, la prima vedere, păreau că îi oferă, ei, autorului, sugestii ideatice și atitudinale prețioase (Nae Ionescu, Nechifor Crainic). Poate cel mai surprinzător detaliu adus la lumină de cercetarea de față este că asasinarea lui N. Iorga de către legionari, în 1940, a fost prevestită și proclamată încă din 1926 de tânărul care îl admira pe savant, într-o vreme când *Legiunea Arhanghelului Mihail* nici nu se înființase încă.

Prin intermediul activiștilor politici, destule idei profesate aici de Eliade au trecut în arsenalul unor forțe politice interbelice, fie pentru că pluteau în aerul vremii, de unde le va fi preluat și Eliade, fie pentru că au pătruns în atmosfera specifică epocii interbelice pe urma contribuției publicistice a lui Eliade, consonantă cu idei și tendințe prezente, tot mai mult, și în restul Europei.

Apoi s-a putut observa importanța dialogului ideatic al lui Mircea Eliade cu autori din cultura italiană (mai ales Giovanni Papini) și din cea germană (A. Schopenhauer, Fr. Nietzsche),

după cum, destul de surprinzător, s-a putut observa că opțiunea ortodoxă a autorului nu se întemeiază pe lecturi asidue din patristica răsăriteană, ci pe dialogul cu catolicismul (Sf. Ignațiu de Loyola) și chiar cu protestantismul (Martin Luther).

O observație importantă pentru înțelegerea mai adecvată a tânărului de nouăsprezece – douăzeci și unu de ani care era Mircea Eliade în intervalul 1926 – 1928 se referă la capacitatea lui de absorbție ideatică de cel mai înalt nivel ca și la înzestrarea de a prelucra, combina, interpreta într-o manieră sintetică și personală aluviunile de lectură. Împreună cu dorința lui de a trăi ideile și cu încredințarea că nimic nu valorează atât cât experiența nemijlocită, integrată într-un plan de evoluție spirituală personală toate sugestiile de lectură, prelucrate și integrate într-o viziune de factură elitistă, eroizantă, masculinistă și depreciativă la adresa femeilor a dat cea mai coerentă concepție filosofică subîntinsă de o abordare de gen pronunțată din istoria filosofiei românești. Mircea Eliade și-a cristalizat o viziune personală la vârsta când alții abia băjbâiau în preajma începuturilor publicistice, exprimând-o cu foșă expresivă, în mod persuasiv, chiar dacă nesistematic și doar în publicistică.

Viziunea filosofică și ideologică masculinistă a tânărului Mircea Eliade, consonantă cu destule elemente din retorica și din arsenalul extremei drepte românești deja în ascensiune, este cea mai masculinistă construcție de idei din peisajul filosofic românesc de până astăzi.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare

Europa, Asia, America... Corespondență, 3 vol., ed. de Mircea Handoca, București, Ed. Humanitas, 1999 - 2004.

Cum am găsit piatra filozofală. Scrieri de tinerețe, 1921 – 1925, ed. de Mircea Handoca, București, Ed. Humanitas, 1996, *passim*.

Itinerariu spiritual. Scrieri de tinerețe, 1927, București, Ed. Humanitas, 2003, ed. de Mircea Handoca, *Memorii*, vol. I, București, ed. a II-a, Ed. Humanitas, 1997.

Mircea Eliade – Henry Pernet. Corespondență 1961 – 1986. Dragul meu prieten, ed. de Mihaela Gligor, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2011;

Misterele și inițierea orientală. Scrieri de tinerețe. 1926, ed. de Mircea Handoca, București, Ed. Humanitas, 1998.

Profetism românesc. I: Itinerariu spiritual, Scrisori către un provincial, Destinul culturii românești, București, Ed. Roza Vânturilor, 1990, [ed. de Dan Zamfirescu].

Romanul adolescentului miop. Gaudeamus, București, Ed. Jurnalul Național, 2009.

Textele «legionare» și despre «românism», Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001.

Virilitate și asceză. Scrieri de tinerețe, 1928, ed. Mircea Handoca, București, Ed. Humanitas, 2008.

*

Roquet, Claude Henri, *Încercarea labirintului. Convorbiri cu Mircea Eliade*, traducere de Doina Cornea, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1990

Bibliografie generală

Dicționarul explicativ al limbii române, 2010

Hügli, Anton; Lübcke, Poul (coord.), *Filosofia în secolul XX*, 2 vol., București, Ed. All, 2003;

Reale, Giovanni, *Storia della filosofia*, Corriere della Sera, 2008;

Bibliografie specială

Alexandrescu, Sorin, *Paradoxul român*, București, Ed. Univers, 1998, p. 62

Bălașa, Marin Marian, „Cântarea României interbelice”, în *Săptămâna financiară*, nr. 24, luni 15 august 2005.

Benda, Julien, *Trădarea cărturarilor*, București, Ed. Humanitas, 1993;

- Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Ed. Humanitas, ed. I-a: 1997 (ed. a II-a: 2000; ed. a III-a: 2005).
- Bordaș, Liviu, „Etnologie și orientalism romantic în noile state Italia și România: Angelo de Gubernatis, Dora d'Istria și savanții români în a doua jumătate a secolului XIX”, în *Acta Musei Porolissensis*, XXVII, 2005, pp. 695-716;
- Bucurescu, Adrian, „Petre Pandrea”, în *Observator*, 7/ 28/ 2008:
- Burke, Peter, *O istorie socială a cunoașterii. De la Gutenberg la Diderot*, Iași, Institutul European, 1999.
- Castaldini, Alberto „Eliade, Papini, de Martino și istoria religiilor”, la <http://193.226.7.140/~leonardo/n04/Castaldini2.htm>
- Cernat, Laura, „Tânăra generație interbelică și avangarda”, în *Cuvîntul*, nr. 3, martie 2009
- Ciurtin, Eugen, „Ediția critică completă Eliade?”, în *Archaeus*, XIV, 2010, pp. 141-163;
- Connell, R. W; Hearn, Jeff; Kimmel, Michael S. „Introduction”, în *Connell, R. W; Hearn, Jeff; Kimmel, Michael S. (coord.), Handbook of Studies on Men & Masculinities*, Thousand Oaks – London, New Delhi, Sage Publications, 2004
- Culianu, Ioan Petru, *Dialoguri întrerupte. Corespondență Mircea Eliade – Ioan Petru Culianu*, Iași, Ed. Polirom, 2004.
- Culianu, Ioan Petru, *Mircea Eliade*, București, Ed. Nemira, 1995.
- Culianu, Ioan Petru, *Studii românești*, I, trad. de Corina Popescu și Dan Petrescu, București, Ed. Nemira, 2000;
- Dostoievski, F.M., *Demonii*, trad. de Antoaneta-Liliana Olteanu, București, Ed. Adevărul 2011;
- Dostoievski, F. M., „Însemnări din subterană”, în *Opere*, vol. IV, București, Ed. pentru Literatură Universală, 1968, aparat critic Ion Ianoși.
- Gentile, Emilio, *The Struggle for Modernity: Nationalism, Futurism, and Fascism (Italian and Italian American Studies)* Praeger, 2003.
- Goia, Vistian, *B.P. Hasdeu și discipolii săi*, București, Ed. Minerva, 1986.
- Goga, Octavian, *Mustul care fierbe*, [a apărut prima oară în 1927], ed de Teodor Vârgolici, București, Ed. Scripta, 1992.
- Handoca Mircea, *Eliade și Noica. Eseuri, comentarii, evocări*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002;
- Handoca, Mircea, *Mircea Eliade și contemporanii săi*, București, Ed. Lider, 2009

- Handoca Mircea, *Noi glose despre Mircea Eliade*, București, Ed. Roza Vânturilor, 2006;
- Handoca Mircea, *Viața lui Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, ed. a III-a, 2002,
- Hitchins Keith, *Mit și realitate în istoriografia românească*, București, Ed. Enciclopedică, 1997
- Handoca Mircea, *Pagini regăsite*, București, Ed. Lider, 2008;
- Hitchins Keith, *România. 1866 – 1947*, București, Ed. Humanitas, 1994, p. 315-358.
- Hobsbawm Eric, *The Outlaw*, London, f. a., *passim*
- Iancu, Carol, *Evreii din România de la emancipare la marginalizare. 1919 - 1938*, București, Ed. Hasefer, 2000
- Ionescu, Nae *Curs de logică cu specială privire la științele exacte. 1926 – 1927*, București, Ed. Eminescu, ed. de Dora Mezdrea și Marin Diaconu, 1997;
- Ionescu, Nae, *Curs de metafizică. Teoria cunoștinței metafizice. 1. Cunoașterea imediată. 2. Cunoașterea mediată. 1928 – 1929. 1929 – 1930*, ed. de Marin Diaconu, București, Ed. Humanitas, 1995.
- Ionescu, Nae, *Introducere în logică. 1927 / 1928*, București, Ed. Eminescu, ed. de Dora Mezdrea și Marin Diaconu, 1997;
- Ionescu, Nae, *Roza vânturilor. 1926 - 1933*, București, Ed. Cultura Națională, f.a., ed. de Mircea Eliade.
- Lazăr, Marius, *Paradoxuri ale modernizării. Elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2002,
- Livezeanu Irina, *Cultură și naționalism în România Mare. 1918 – 1930*, București, Ed. Humanitas, 1998;
- Manolescu, Nicolae, „Octavian Goga (1 aprilie 1881 - 7 mai 1938)”, în *România Literară*, nr. 14, 2011.
- Marinetti, Filippo Tommaso *Manifestele futurismului*, trad. de Emilia David Drogoreanu, București, Ed. Art, 2009
- Micu, Dumitru, „*Gândirea*” și *gândirismul*, Ed. Minerva, București, 1975
- Moscalu, Luminița, „Mircea Eliade și «generația» sa”, în *Convorbiri literare*, nr. 6 (186), iunie 2011, p. 129.
- Nastasă, Lucian, *Antisemitismul universitar în România (1919 - 1939). Mărturii documentare*, Cluj-Napoca, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale & Kriterion, 2011

- Năvădaru Cosmin, „Sorin Alexandrescu, nepotul lui Mircea Eliade: despre pigmeii de pe umerii uriașului Eliade”, *Hotnews*, vineri 25 februarie 2011
- Nemoianu, Virgil, „Mihai Șora and the Traditions of Romanian Philosophy”, în *Review of Metaphysics*, 43, martie 1990, pp. 591-605.
- Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea (manifest)*, Iași, Ed. Polirom, 1999, traducere de Horia Vasilescu, revizuită de Magda Cârneli.
- Nietzsche, Friedrich, *Aforisme*, București, Ed. Humanitas, ed. a II-a, 2001, trad. de Amelia Pavel
- Nietzsche, Friedrich, *Amurgul idolilor*, București, Ed. Humanitas, 2001.
- Nietzsche, Friedrich, *Așa grăit-a Zarathustra*, ed. a III-a, trad. de Ștefan Augustin Doinaș, București, Ed. Humanitas, 2000;
- Noica, Constantin, *Creație și frumos în rostirea românească*, București, Ed. Eminescu, 1975;
- Noica, Constantin, *Rostirea filosofică românească*, București, Ed. Științifică, 1973;
- Noica, Constantin, *Sentimentul românesc al ființei*, București, Ed. Eminescu, 1978.
- Oișteanu, Andrei, „Mihael Sebastian și Mircea Eliade: cronică a unei prietenii accidentate”, în *Revista 22*, 5 decembrie 2007
- Ornea Z., *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, București, Ed. Fundației Culturale Române, 1996, ed. revăzută.
- Ornea, Z., *Junimea*, București, Ed. pentru Literatură, 1966.
- Ornea, Z., *Junimea și junimismul*, București, Ed. Eminescu, 1977 (ultima reeditare: 1998)
- Ornea Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București, Ed. Eminescu, 1980.
- Pandrea, Petre, *Soarele melancoliei. Memorii*, București, Ed. Vremea, 2005,
- Patapievici, Horia-Roman, *Despre idei & blocaje. O modestă propunere de a regândi cultura română pornind de la ce îi lipsește, fără a renunța la ceea ce, în aparență, îi prisosește*, București, Ed. Humanitas, 2007.
- Pecican, Ovidiu, „Adio Eliade”, în *Observator cultural*, nr. 561, 4 februarie 2011, pp. 275-277
- Pecican, Ovidiu. „Fantasme cruciate. Izvoare medievale occidentale ale legionarismului”, în *Apostrof*, an. XXI, nr. 5 (240), 2010, reluat în Ovidiu Pecican (ed.), *România interbelică: istorie și istoriografie*, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2010, pp. 205-209.
- Pecican, Ovidiu „Gnosticism și politică”, în *Observator cultural*, nr. 564, 25 februarie 2011, și „Voegelin și românii”, *loc.cit.*, nr. 565, 4 martie 2011 reluate în volumul de autor *Avalon*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2011, pp. 26- 28 și 28-30.

- Pecican, Ovidiu, *Hașdeenii. O odisee a receptării*, Cluj-Napoca, Ed. Grinta, 2003.
- Petreu Marta, „Generația ‘27 între Holocaust și Gulag” (I), în *Revista* 22, 24 februarie 2003
- Preda, Cristian, *România postcomunistă și România interbelică*, București, Universitatea din București. Institutul de Cercetări Politice & Ed. Meridiane, 2002,
- Plăiașu, Ciprian, “Nae Ionescu – un personaj controversat. Relațiile profesorului cu Biserica”, în *Historia*.
- Quinlan, Paul D., *Regele playboy. Carol al II-lea al României*, București, Ed. Humanitas, 2008,
- Ralea, Mihai, „Reflecții pesimiste asupra mentalității postbelice”, în *Scieri*, vol. 7, București, Ed. Minerva, 1989, p. 90.
- Râpeanu, Valeriu, *Nicolae Iorga – Mircea Eliade – Nae Ionescu*, Ed. Arta Grafică, 1993, pp. 51-55;
- Ricketts Mac Linscott, *Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade (1907 - 1933)*, București, Ed. Criterion, 2004, vol. I: „Copilăria și tinerețea (1907 – 1933)
- Roșca, Laura, *Ucenicul, pedagogul și maestrul spiritual. Paradigme ale continuității*, teză de doctorat, 2011, Universitatea din Cluj, Facultatea de Litere (manuscris),
- Schopenhauer, Arthur, *Viața, amorul, moartea*, București, Ed. Antet, ediții succesive recente: 1992, 1997, 2009.
- Spineto, Natale, *Mircea Eliade istoric al religiilor. Cu o corespondență inedită Mircea Eliade – Károly Kerényi*, București, Ed. Curtea Veche, 2009;
- Steiner, George, *Maestri și discipoli. Prelegerile „Charles Eliot Norton”. 2001 – 2002*, București, Ed. Compania, 2005;
- Stoian, Mihai, *Moartea unui savant. N. Iorga*, ed. a II-a, București, Ed. Eminescu, 1976;
- Stroescu-Stânișoară, N, *Întâlnire cu oameni și idei. O carte gândită de*, București, Editura Jurnalul Literar, 1995
- Țurcanu, Florin, *Mircea Eliade, prizonierul istoriei*, București, Ed. Humanitas, 2005,
- Veiga, Francisco, *Istoria Gărzii de Fier. 1919 – 1941. Mistica ultranaționalismului*, București, Ed. Humanitas, 1993.
- Voegelin, Eric, *Religiile politice* (București, Ed. Humanitas, 2010);
- Voloș, Mugur, *Filosofia social-politică a generației 27*, Oradea, Biblioteca Revistei Familia, 2008;
- Weber, Max, *Etica protestantă și spiritul capitalist*, București, Ed. Humanitas, 2007;

Zelea-Codreanu Corneliu, *Pentru legionari*, vol. I, Ed. Scara, 1999

Zelea Codreanu, Corneliu, *Pentru legionari*, Timișoara, Gordian, 1993;

Internet

„Jules Henri Poincaré” la http://en.wikipedia.org/wiki/Henri_Poincar%C3%A9

Neagoe - Pleșa, Elis; Pleșa, Liviu, „Culte neoprotestante din România în perioada 1975 – 1989”, la:

http://www.cnsas.ro/documente/istoria_comunism/studii_articole/culte_minoritati/Culte%20neoprotestante.pdf